

نقش حیاط در معماری معاصر ایران؛ مطالعه موردی: دوره های قاجار و پهلوی

محمدجواد مهدوی نژاد^۱، مجید منصورپور^۲، محمد هادیان پور^۳

^۱ استادیار دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه تهران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد انرژی معماری، دانشگاه ایلام

۱

چکیده

معماری سنتی و گذشته را می توان سرشار از مفاهیمی دانست که بر اساس فرهنگ، عقاید، محیط و بسیاری از مسائل دیگر به شکل کالبدی انسجام یافته و با توجه به نیازهای ساکنان شکل گرفته است. حیاط با قرارگیری در مرکز خانه، نقش بسزایی در تنظیم و انسجام فعالیت ها، حریم ها، ارتباطات در معماری و زندگی خانه های ایرانی ایفا می نموده است. از این رو، هدف این پژوهش بررسی سیر تحول معماری حیاط و فضای باز مسکونی است. سؤال اصلی تحقیق را می توان این گونه ذکر نمود: دیدگاه و نگرش به حیاط در مسکن سنتی دزفول به چه صورتی بوده است و کالبد و هندسه حیاط در دوران معاصر به چه صورتی تغییر کرده است؟ لذا با توجه به ماهیت تحقیق از روش توصیفی - تحلیلی استفاده شد و ۲۴ نمونه از خانه های معاصر دزفول در استان خوزستان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته های تحقیق حاکی از آن است که در سیر تحول الگوهای حیاط، بسیاری از مفاهیم باارزش مانند محرمیت و درون گرایی، محوربندی، نورگیری و مسائل اقلیمی در دوره پهلوی، کم رنگ تر شده است. نتایج مطالعات نشان می دهد حیاط در خانه های سنتی سه نقش فرهنگی - اجتماعی، اقلیمی - محیطی، و کالبدی و ساخت را ایفا می نموده است که سبب دو نوع انسجام شکلی و محتوایی می گردید. سیر تحول نشان دهنده این است که انسجام محتوایی بیش از انسجام شکلی تحت تأثیر قرار گرفته است. از این رو، به نظر می رسد در صورت توجه به هویت ایرانی - اسلامی و هم چنین نیازهای انسانی می توان نقش انسجام دهنده فضاهای باز را در معماری مسکونی حاضر احیا نمود.

واژگان کلیدی: فضای باز، معماری معاصر دزفول، انسجام خانه، معماری سنتی ایران، الگوهای حیاط.

Courtyard Phenomena in Contemporary Architecture of Iran; Case Studies: Qajar and Pahlavi Era

Mohammadjavad Mahdavinejad

Assistant Professor, Department of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Majid Mansorpoor

M.Sc. in Architecture, Faculty of Architecture, Tehran University, Tehran, Iran

Mohammad Hadianpoor

Ph.D. Student, Faculty of Art and Architecture, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Abstract:

Traditional architecture of Iran is a treasure of archetypes and is a concentration of rich patterns which is considered lost or forgotten in recent decades. New technology and international style made a big change in contemporary architecture of developing countries such as Iran. Therefore it is important to rethink about traditional treasures to find a way for prosperous future. Adoption of ancient archetypes and old traditional patterns is a utopic idea which is in need of recognition at the first step. This paper is to recognize and rediscover Persian courtyard as a stunning phenomenon and explain its valuable role in unification of traditional Houses. The research questions are: 1- What are the most important functions of Persian courtyard in Traditional architecture of Iran? 2- How contemporary houses reflect courtyard as a traditional phenomenon? To answer the research questions, Dezfoul houses selected as case studies specially to show the role of Persian courtyards in contemporary Iranian architecture. Qajar and Pahlavi era as the most recent era of contemporary Iran selected for examination and verification of research questions. Persian courtyard is a kind of multifunctional spaces which make such complicated plans accessible and functionally efficient. Literature review of the paper show that Persian courtyard plays a crucial role in harmony of traditional buildings as well as their spiritual concept. Therefore Persian courtyard as a rich phenomenon enjoys physical besides conceptual meaning for traditional architecture of Iran. The results of the paper show that Persian courtyard plays a dispensable role in contemporary Iranian architecture especially in contemporary houses. The results indicate that Persian courtyard is a conceptual issue more than physical one and has been keeping its role for a long time as unifying issue.

Keywords: contemporary architecture of Iran, Qajar era, Pahlavi era, Persian courtyard, modern technologies.